

El indomable Will Hunting (Gus Van Sant, 1997)

Guia de treball associada als camps epistemològics de la Pedagogia social i la Sociologia de l'educació i al camp professional de l'educació social

Els continguts d'aquesta pel·lícula permeten de treballar, entre altres, els aspectes següents:

Socialització i agències de socialització

- Quines són les *agències de socialització* més significatives que apareixen al llarg de la història relatada? Quin és el paper socialitzador d'aquestes agències?
- Quina opinió et mereix el *medi obert* (el carrer) i el *grup d'iguals* (els amics) com elements educatius i socialitzadors? Quin és el paper que aquestes dues agències socialitzadores tenen al llarg de la pel·lícula? Quina valoració en fas? Destaca'n els aspectes positius i negatius principals.
- I la família? Quin és el seu paper? Valora el seu impacte socialitzador, especialment pel que fa a Will, el personatge central de la pel·lícula. Reflexiona sobre el seu paper, tant en sentit positiu com negatiu, tant pel que fa a la seva presència com absència, etc.
- En la història relatada, la cohesió i la solidaritat del grup d'amics té un paper clau pel que fa a les respostes que els subjectes elaboren envers les influències i adversitats externes. Des de la perspectiva socioeducativa, cal reflexionar sobre les potencialitats internes dels grups i de les relacions entre iguals, especialment pel que fa als valors de l'amistat i de la lleialtat.

- La importància dels vincles i de les relacions afectives positives que en Will té en relació als seus amics, la noia o el terapeuta. El contrast amb les dificultats que el subjecte té per establir vincles afectius positius. Més endant, reprendrem aquest fil argumental, ja que ens referirem a la pluralitat d'intel·ligències i al desenvolupament de la intel·ligència emocional.

Subjecte, històries de vida, punts crítics

- Reflexiona sobre l'existència de *punts crítics* que trenquen dinàmiques de vida i de relació. A partir d'aquests punts, les coses mai tornen a ser iguals. Quin és aquest punt de trencament en la trama de la pel·lícula? Quina és la resposta social que s'articula? Quin impacte té aquesta resposta en la vida del subjecte? Existien altres alternatives possibles a la resolució plantejada? Quines serien aquestes alternatives? Com afecta aquest punt de trencament al personatge principal de la història?
- Així mateix, la història relatada ens permet reflexionar sobre la importància que té la *història personal* del subjecte i com les capacitats personals de cadascú faciliten o dificulten que aquest pugui afrontar amb èxit situacions difícils. La història personal del subjecte com element bàsic que marcarà les possibilitats de qualsevol acció socioeducativa.
- Quina valoració et mereix el personatge del professor de matemàtiques? Reflexiona pel que fa a la dissociació existent entre finalitat de l'acció i resultats aconseguits. En aquest sentit, podríem fer referència als continguts principals del llibre [*Frankenstein educador*](#) de Philippe Meirieu (1998), ja que en aquest es desenvolupa la idea de la llibertat i independència del subjecte. Com pots relacionar aquesta premisa de Meirieu amb la història de Will Hunting?

Quins personatges et sembla que actuen d'acord amb aquest principi filosòfic i pedagògic? Des d'aquest punt de vista, com valora la figura del professor? I la del psicòleg terapeuta?

Control versus Educació. L'oportunitat de la mesura

- El sistema judicial, en aquest cas, funciona adequadament. La importància de donar una oportunitat i d'aprofitar-la. Analitza quines variables ho fan possible. Quins personatges juguen un paper fonamental en aquell moment?
- L'oportunitat de la mesura. Quina opinió et mereix la situació relatada en la pel·lícula? És la mesura oportuna? Per què?
- Estaries d'acord en que cal evitar l'entrada a la presó (o a qualsevol establiment de privació de llibertat) sempre que això sigui possible?

- La bondat i l'eficàcia de les mesures alternatives a la privació de llibertat. Quines limitacions han de tenir aquestes mesures? Pensa-hi des de la perspectiva de les característiques del subjecte, de la infracció comesa i dels recursos disponibles.
- Quina és la tipologia de mesures alternatives a la privació de llibertat en el camp de la justícia juvenil? Describeu i comenta breument aquestes mesures. Quines figures professionals s'associen a la seva execució? Quines d'aquestes mesures s'apliquen més freqüentment? Per què no existeixen en el camp de la justícia ordinària? Et sembla que la seva existència i aplicació tindria caràcter positiu per als subjectes? Per què?
- Pel que fa a l'oportunitat de l'acció (privació de llibertat versus mesures alternatives) i a l'impacte (positiu o negatiu) que les mesures judicials poden tenir en la història del subjecte és interessant comparar la situació (tot i que la gravetat de l'acció és molt diferent, encara que les característiques socioper-sonals del subjecte també ho són) amb *Sleepers* (Barry Levinson, EUA, 1996), ja que en aquesta altra pel·lícula la mesura judicial és radicalment contrària als interessos dels subjectes i els seus efectes a curt, mig i llarg terminis són negatius. Et recomanem la seva visió.

(Des) Igualtat d'oportunitats

- Els continguts de la pel·lícula ens permeten també introduir el tema de la Igualtat d'oportunitats, encara que aquest es relaciona de forma més estreta amb els continguts de Sociologia de l'educació que no Pedagogia social. De totes maneres, has de tenir en compte que el principi d'igualtat d'oportunitats és un dels elements bàsics de qualsevol acció socioeducativa i, en especial, de l'educació social.
- Condicionants socials i personals que condicionen els itineraris. Les variables socials, econòmiques, de gènere, d'ètnia, etc. que faciliten o dificulten la igualtat d'oportunitats. Fixa't en aspectes com: els condicionaments socials i culturals dels itineraris personals; la contradicció entre les capacitats del subjecte i el poder del medi socioeconòmic; les relacions entre classe social i expectatives personals; la valoració jeràrquica dels diversos tipus d'intel·ligència; etc.
- Intel·ligència versus entorn. Valoració social de les diverses modalitats d'intel·ligència, d'acord amb el concepte d'intel·ligències múltiples de [Howard Gardner](#) (1995).
- La teoria credencialista de Randall Collins i la distinció horitzontal i vertical de credencials i institucions educatives. Quina d'aquestes dues formes de distinció es fa evident en la pel·lícula?

- Mariano Fernández Enguita, en la seva obra de divulgació [La Escuela a examen](#) (Madrid, Eudema: 1993; 2a. Edició) distingeix entre dues estratègies de *distinció educativa*: la vertical i l'horitzontal. I, pel que fa a la segona, parla d'una triple perspectiva d'anàlisi: la diversificació dels dissenys curriculars, la diversificació de les opcions i de les titulacions i la diversificació de les institucions.

Com es poden associar aquestes diverses estratègies amb els continguts de la història relatada en la pel·lícula?

- Classe social, expectatives personals, valoració tipus d'intel·ligència.
- Les característiques, expectatives i comportaments de'n Will i dels seus amics i les dels estudiants de la universitat... Dos universos dintre de la mateixa ciutat. En aquest sentit, podem aplicar el concepte de diversitat, independentment de la cultura o de l'etnia de referència.
- La història de Will Hunting ens permet fer referència al concepte de *conjunt d'oportunitat* i a la *dialèctica entre oportunitats i preferències dels subjectes* (Elster, 1995). Segons aquest [autor](#), qualsevol acció és el producte final de dues operacions de filtratge: a) el *conjunt d'oportunitat* (el subjecte té unes restriccions físiques, econòmiques, legals i psicològiques); b) l'elecció racional, les preferències i les normes socials.

Segons Elster, *les accions s'expliquen per la combinació entre les oportunitats i les preferències dels subjectes*: "En esta perspectiva las acciones son explicadas por las oportunidades y los deseos, por lo que la gente puede hacer y por lo que desea hacer." (1995: 24). *Les oportunitats són objectivables i externes al subjecte. Les preferències i desigs són subjectius i interns*. Però, a la pràctica, les accions no sols depenen d'oportunitats i de preferències, sinó també de la *percepció (subjectiva)* que el subjecte té de les seves oportunitats, percepció que pot ajustar-se o no (en sentit positiu o negatiu) a la realitat.

- Finalment, Mariano [Fernández Enguita](#) (1993) apunta diversos factors explicatius de les desigualtats educatives. Quins d'aquests factors són visibles al llarg del relat?

Intel·ligències plurals; Aprendre i créixer vitalment

- Intel·ligències plurals. La diversificació de les intel·ligències a partir dels treballs de Howard Gardner, especialment del llibre [Intel·ligències múltiples](#) (Barcelona, Paidós, 1995). Pel que fa al desenvolupament teòricoconceptual de les intel·ligències múltiples, és especialment destacable l'obra [Intel·ligència emocional](#) de Daniel Goleman (1996).

En aquest sentit, fixa't en el personatge de Will, ja que exemplifica molt bé la distinció entre els diversos tipus d'intel·ligència i com l'excel·lència en una

d'aquestes, no garanteix l'èxit personal o l'èxit en la vida. Quines modalitats d'intel·ligència presenta en Will? Quines, pel contrari, no ha desenvolupat adequadament? Com afecta el seu desenvolupament sociopersonal? Relaciona aquestes modalitats d'intel·ligència amb el camp genèric de l'educació social i amb les possibilitats d'acció dels educadors.

- La vida enfront dels llibres: l'aprenentatge i l'experiència vitals com a fonts de saber i maduresa. Element de reflexió crítica pel que fa a la formació dels educadors i pel que fa a l'anàlisi dels límits de la seva acció. Molt interessants les imatges de la pel·lícula pel que fa al diàleg, al llac, entre Will i el psicòleg i quan aquest, en tó crític, li diu: "et penses que saps de tal cosa i tal altra cosa... perquè has llegit tots els llibres que hi ha, però mai has estat en aquell lloc o has viscut aquella experiència..." La importància del viure. L'aprenentatge vital *versus* l'aprenentatge acadèmic i formal.

Responsabilitat i consciència social de la comunitat científica

- El deure envers els seus amics: no ser com ells... Ell té unes capacitats que ells no tenen i, en aquest sentit, té una responsabilitat.
- El diàleg amb el seu millor amic quan aquest li diu que, si després de vint anys encara treballa amb ells i viu amb ells, li endegarà un tret, ja que té un deure envers ells de sortir-se'n... Ells no poden, però ell sí pot..."
- L'entrevista a la Nasa: per què no treballar per a ells....
- Si estàs interessat en aquesta temàtica, tal vegada la lectura de les obres [*Contra el método. Esquema de una teoría anarquista del conocimiento*](#) i [*La ciencia en una sociedad libre*](#) de Paul Feyerabend (1985 i 1982 respectivament) et sigui de profit. En la primera hi trobaràs una defensa radical de la pluralitat i llibertat metodològiques, mentre que a la segona hi ha una crítica al valor epistemològic de la ciència.

El punt de contacte o d'enllaç (vinçle) humà i personal

- El punt de contacte o d'enllaç (vinçle) humà i personal com element imprescindible per a una veritable acció educativa. Quin dels personatges que pretenen incidir en l'itinerari educatiu de'n Will aconsegueix aquest requisit? En quines situacions es fa evident aquesta consideració?

Sense aquest moment de contacte es poden generar aprenentatges, es poden impartir conceptes..., però no és possible establir una relació educativa que faciliti el creixement personal del subjecte.

La lliure decisió del subjecte (responsabilitat)

- Sense la lliure decisió del subjecte no és possible generar processos de canvi i de creixement personal. El psicòleg n'és conscient i d'aquesta manera actua. La contradicció entre el professor de matemàtiques i el psicòleg: dues formes d'entendre els processos personals i educatius.
- Limitacions d'aquesta exigència (no sempre és necessària... Si ho és en el cas d'una relació terapèutica, però i en el cas de les relacions educatives? Sens dubte és una condició desitjable, però és sempre possible? Alternatives i estratègies dels educadors al respecte. Relaciona-ho amb la idea dels *espais de seguretat* de Ph. Meirieu (1998).
- Pel que fa als personatges del professor de matemàtiques i del terapeuta, quina relació pots establir entre les seves formes d'entendre la relació educativa i el text de Meirieu (2001) sobre l'[educabilitat](#) que es troba inclòs en els materials del tema 1? Quina diferenciació podem establir entre un i altre personatges? Quina és la valoració de les dues premisses que Meirieu estableix per a qualsevol acció educativa?

En un altre sentit, aquests dos personatges, deleguen les seves funcions i responsabilitats educatives i dimiteixen educativament o bé es consideren poderosos? Fixa't que l'exercici del poder per part de l'educador pot ser alliberador, al mateix temps que no en garanteix la bondat o l'encert de l'acció (el professor i el terapeuta en són dos exemples antagònics, no et sembla?)

- La importància de les casualitats (o sobre la importància de l'atzar en la vida de les persones). Els educadors hem d'aprendre a aprofitar-les en sentit positiu i no sols lamentar-nos. Pel que fa al relat de Will Hunting, fixa't especialment en el paper del professor de matemàtiques (el trobar-se'l al passadís, la seva paciència inicial, la seva implicació...), en el paper del psicòleg o en la figura dialogant i tolerant del jutge.
- Pel que fa als continguts d'aquest apartat, el llibre [Frankenstein educador](#) de Philippe Meirieu (1998) aporta consideracions molt interessants. L'obra de Meirieu es construeix a partir d'una premissa fonamental: L'educació vol dir acceptar la independència i la llibertat de l'altre, el veritable subjecte de l'educació és l'altre i aquest és lliure i té una existència pròpia i independent.

Comenta aquesta premissa en relació a diverses situacions de la pel·lícula. En relació a aquesta mateixa idea, quins dels personatges que pretenen incidir educativament en la vida de'n Will la respecten? Quins no? Com es reflecteix, en el relat, la incidència d'aquesta premissa en l'èxit o el fracàs de les accions educatives?

- Relaciona la frase següent amb algunes de les situacions i dels personatges de la pel·lícula: «En suma: la segunda exigencia de la revolución copernicana en pedagogía consiste en reconocer a aquél que llega como una persona que no puedo moldear a mi gusto. Es inevitable y saludable que alguien se resista a aquél que le quiere “fabricar”. Es ineluctable que la obstinación del educador en someterle a su poder suscite fenómenos de rechazo que sólo pueden llevar a la exclusión o al enfrentamiento. Educar es negarse a entrar en esa lógica.» (Meirieu (1998): pàg. 75) Raona les teves respostes.

Bibliografia citada:

CYRULNIK, Boris (2002): [Los Patitos feos. La resiliencia: una infancia infeliz no determina la vida](#). Barcelona: Gedisa.

ELSTER, Jon (1995): [Tuercas y tornillos. Una introducción a los conceptos básicos de las ciencias sociales](#). Barcelona: Gedisa. 4a. ed.

FERNANDEZ ENGUITA, Mariano (1993): [La Escuela a examen](#). Madrid: Eudema. 2a. edició.

FEYERABEND, Paul K. (1985): [Contra el método. Esquema de una teoría anarquista del conocimiento](#). Barcelona: Ariel. 2a. ed.

FEYERABEND, Paul K. (1982): [La ciencia en una sociedad libre](#). Madrid: Siglo XXI.

GARDNER, Howard (1995): [Inteligencias múltiples](#). Barcelona: Paidós.

GOLEMAN, Daniel (1996): [Inteligencia emocional](#). Barcelona: Kairós. 4a. ed.

MEIRIEU, Philippe (1998): [Frankenstein educador](#). Barcelona: Laertes.

MEIRIEU, Philippe (2001): [La opción de educar. Ética y Pedagogía](#). Barcelona: Octaedro.

Guia elaborada per Miquel Gómez Serra (Departament de Teoria i Historia de l'Educació, Facultat de Pedagogia, Universitat de Barcelona) mgomez@ub.edu